

TÉMA Č. 20: JOHANN SEBASTIAN BACH – VRCHOL KONTRAPUNKTU

Život

- **Narodenie a úmrtie:** Narodený v Eisenachu, zomrel v Lipsku.
- **Obdobie:** Vrcholný predstaviteľ hudobného baroka (koniec 16. stor. – 1. pol. 18. stor.).
- **Pôsobenie:** Pôsoobil vo Weimare, Köthene a Lipsku (ako kantor, učiteľ a riaditeľ chóru; staral sa o duchovnú hudbu dvoch hlavných lipských kostolov).
- **Odkaz:** Po jeho smrti bolo jeho dielo takmer zabudnuté; o jeho znovuzrodenie sa zaslúžil F. M. Bartholdy.
- **Rodina:** Mal viac ako 20 detí, jeho synovia pokračovali v hudobnej tvorbe a formovali nové štýlové obdobie (klasicizmus).
- **Katalogizácia:** Jeho dielo je usporiadané v zozname **BWV** (Bach-Werke-Verzeichnis).

Charakteristika tvorby

- Obnovuje polyfónne umenie vrcholnej renesancie na harmonických základoch baroka.
- Venuje sa mnohým hudobným druhom.
- Hudobný prejav je temperamentný, nábožensky hlboký.

Baroko všeobecne

- Rozmach nástrojovej techniky (nástroje majú v skladbách samostatný part).
- Zmena zvukovosti, väčšia majestátnosť.
- Vznik nových hudobných foriem a druhov.

Prvky hudobnej reči

1. **Tónový materiál:** Dur a mol stupnice, chromatické postupy.
2. **Melodika:** Takmer neviazaná (skoky, kroky), hlasy nie sú obmedzené limitmi ľudského hlasu; využíva rýchle pohyby, nespevné intervaly a melodické ozdoby.
3. **Harmónia:** Využívanie sekvencií, kadencií a modulácií (používanie disonancií).
4. **Rytmika:** Taktová čiara, metrický prízvuk.
5. **Estetika:** Živá, dramatická a prekvapivá.

Rozšírené hudobné druhy

- **Inštrumentálne:** Suita, sonáta, concerto grosso, sólový koncert.
- **Vokálne:** Kantáta, omša, oratórium, pasie.
- **Kontrapunktické:** Ricercar, fúga, invencia, passacaglia, chaconne.

Kontrapunkt v diele Bacha

Kontrapunktické druhy

- Ide o jednočastové viachlasné skladby využívajúce rôzne techniky:
 - Račí postup, zrkadlový postup, inverzia, augmentácia, diminúcia, imitácia.

Vrchol kontrapunktickej práce

- **Goldbergove variácie:** Nosnou témou variácií je ária (32 taktov, 2-dielna forma).
- **Hudobná obeť:** Veľkolepá kontrapunktická výstavba, cyklus obsahujúci fúgy, kánony a triovú sonátu.
- **Umenie fúgy:** Posledné Bachovo dielo (14 fúg, 4 kánony).

Iná tvorba

Vokálno-inštrumentálna

- **Diela:** Motetá, omše, žalmy, Magnificat, Stabat Mater, Te Deum.
- **Kantáty:**
 - Svetské (napr. *O fajke, Kávová*).
 - Cirkevné (približne 200).
- **Oratóriá:** Vianočné a Veľkonočné oratórium.
- **Matúšove pasie (BWV 244):**
 - Obsadenie: 2 zbory, orchester, sólisti (S, A, T, B + Ježiš a evanjelista), 2 organy.
 - Štruktúra: Recitatívy, občasné dialógy.
- **Jánove pasie.**
- **6 Brandenburských koncertov.**

Klavírna tvorba

- **Suity:** 6 Francúzskych, 6 Anglických, 6 Nemeckých suít (Partity).
- **Taliansky koncert.**

Tvorba s pedagogickým zameraním

- **2- a 3-hlasné invencie** (pre klavír).
- **Knižočka pre Annu Magdalenu Bachovú.**
- **Dobre temperovaný klavír:** 2 zošity prelúdií a fúg vo všetkých tóninách, zoradené chromaticky za sebou.